

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 381/04-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. marca 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Juraja Horvátha a Jána Lubyho v konaní o sťažnosti Heleny Hrkútovej, bytom D. K., zastúpenej advokátom JUDr. R. B., K., ktorou namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Poprad v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 304/00, za účasti Okresného súdu Poprad, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Heleny Hrkútovej na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Poprad v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 304/00 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Poprad p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 304/00 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. Helene Hrkútovej n e p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie.

4. Okresný súd Poprad je p o v i n n ý uhradiť Helene Hrkútovej trovy právneho zastúpenia v sume 7 920 Sk (slovom sedemtisídeväťstodvadsať slovenských korún) na účet jej právneho zástupcu advokáta JUDr. R. B., K., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 381/04 z 25. novembra 2004 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Heleny Hrkútovej, bytom D. K. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Poprad (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 304/00.

Zo spisu okresného súdu vyplýva, že konanie pred okresným súdom začalo 29. marca 2000, keď právna predchodkyňa sťažovateľky podala na okresnom súde návrh na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr.: 14/ÚS/04 z 1. februára 2005, v ktorom uvádza:

„Návrh na začatie konania podala právna predchodkyňa sťažovateľky A. F. proti odporcom o zrušenie podielového spoluvlastníctva dňa 29. 3. 2000 (...) Dňa 3. 4. 2000 súd vytýčil termín pojednávania na deň 19. 4. 2000 a zároveň bol urobený dotaz na Obecný úrad v J. ohľadne ceny pozemku a vyrubil súdny poplatok za podaný návrh.

Na pojednávani dňa 19. 4. 2000 žiadali obe strany poskytnutie dvojmesačnej lehoty na mimosúdne usporiadanie sporu, ktorú skutočnosť súd akceptoval a pojednávanie za účelom poskytnutia lehoty na mimosúdne usporiadanie sporu bolo odročené. (...)

Dňa 23. 5. 2000 pôvodná žalobkyňa rozšírila žalobný návrh o ďalšie nehnuteľnosti (...), avšak bez konkrétneho návrhu na rozdelenie s tým, aby rozdelenie nariadil súd na základe znaleckého posudku, žiadala zriadiť vecné bremeno bez uvedenia, ku ktorej parcele sa má toto vecné bremeno zriadiť.

Dňa 24. 5. 2000 súd nariadil pojednávanie na deň 16. 6. 2000. Na tomto pojednávani sa nezúčastnila ani jedna zo strán a pojednávanie bolo odročené pre neúčast' účastníkov konania. Právny zástupca odporcu písomne ospravedlnil neúčast' z dôvodu kolízie pojednávani. Žalobkyňa, ani jej právny zástupca sa na pojednávanie nedostavili a pojednávanie muselo byť odročené.

Dňa 20. 6. 2000 žalobkyňa opätovne rozšírila žalobný návrh, a žiadala zrušiť podielové spoluvlastníctvo k ďalším nehnuteľnostiam bez pripojenia dôkazov. Tento rozšírený návrh súd doručil žalovaným na vyjadrenie, ktoré vyjadrenie zaslali dňa 21. 7. 2000. Žalovaní nesúhlasili s návrhom a navrhovali zrušiť spoluvlastníctvo tak, že podiel odporkyne bude prikázaný do ich výlučného vlastníctva za náhradu so zohľadnením investícií ich, ako aj ich rodičov. Nespracovali a nepredložili súdu protinávrh.

Dňa 25. 9. 2000 súd nariadil vo veci pojednávanie na deň 10. 11. 2000. Na tomto pojednávani účastníci navrhli ohliadku na mieste samom v J. a z tohto dôvodu bolo pojednávanie odročené na deň 20. 11. 2000. Ohliadka sa v uvedený deň nevykonala pre ochorenie predsedníčky senátu.

Dňa 15. 1. 2001 bol vytýčený nový termín ohliadky na mieste samom na deň 1. 2. 2001. Ohliadka na mieste samom bola vykonaná a bol vyhotovený situačný náčrt. Z výsledkov ohliadky vyplynulo, že v mieste starého dvojdomu, ku ktorému bola žalobkyňa podielovou spoluvlastníčkou, stojí nový dom odporcov, že prístup k domom je cez spoločný dvor, že v zadnej časti sú hospodárske budovy, o rozsahu ktorých dochádza medzi účastníkmi k sporom. Na ohliadke bolo uložené navrhovateľke predložiť súdu návrh na zrušenie spoluvlastníctva ku všetkým nehnuteľnostiam s návrhom, ktoré nehnuteľnosti komu majú pripadnúť vzhľadom k tomu, že niektoré boli prestavané. Dňa 15. 4. 2001 navrhovateľka A. F. zomrela a jej právny zástupca požiadal o prerušenie konania do

skončenia dedičskej veci. Podaním zo dňa 10. 7. 2001 oznámil mená troch potencionálnych dedičov.

Súd uznesením zo dňa 13. 7. 2001 konanie prerušil do skončenia dedičskej veci, vedenej u Okresného súdu v Poprade pod 5 D 649/01 po neb. A. F.

Dňa 4. 12. 2001 predložila Helena Hrkútová osvedčenie o dedičstve s tým, že je jedinou dedičkou po neb. navrhovateľke a žiadala pokračovať v konaní.

Dňa 6. 12. 2001 súd vytýčil termín pojednávania na deň 14. 1. 2002. Pojednanie 14. 1. 2002 bolo odročené na neurčito za účelom vykonania dokazovania podľa návrhu účastníkov a vyžiadania stanoviska od stavebného úradu k možnej reálnej delbe nehnuteľnosti.

Dňa 25. 2. 2002 boli predložené zástupcom žalobkyne nové dôkazy, a to pôvodná kúpna zmluva o nadobudnutí spoluvlastníckeho podielu neb. A. F., dohoda zo dňa 28. 8. 1997 o rekonštrukčných prácach v časti bývania pre neb. navrhovateľku a jej otca, záznamy o jestvujúcich sporoch medzi neb. navrhovateľkou a žalovanými riešené Obecným úradom v J., grafické znázornenie užívania nehnuteľností v prechádzajúcich rokoch. Po urgencii stanoviska stavebného úradu toto došlo až dňa 23. 9. 2002. (...)

Dňa 26. 8. 2003 súd vytýčil nový termín pojednávania na deň 8. 10. 2003, ktorého sa nezúčastnil nikto z účastníkov. Pojednanie bolo odročené pre neúčasť účastníkov.

Dňa 3. 11. 2003 bol vytýčený termín pojednávania na deň 24. 11. 2003, na ktoré sa opätovne nedostavili účastníci a pojednanie bolo odročené pre neúčasť účastníkov konania. Žalobkyňa faxovým podaním zo dňa 24. 11. 2003 oznámila, že sa pojednávania nezúčastní a požiadala o nový termín.

Dňa 25. 11. 2003 bol vytýčený termín pojednávania na deň 15. 12. 2003, na ktorom pojednávani sa zúčastnili účastníci. Zástupca navrhovateľky znovu navrhol rozdeliť nehnuteľnosti bez bližšej špecifikácie s tým, že presný návrh predloží dodatočne a žiadal vykonať znalecké dokazovanie.

Od 1. 1. 2004 zákonná sudkyňa JUDr. M. K. bola dočasne pridelená na výkon funkcie na Krajský súd v Prešove na dobu jedného roka. Z uvedeného dôvodu vec bola elektronickou podateľňou pridelená do senátu zastupujúcej sudkyne JUDr. D. S. Zastupujúci sudca mohol pokračovať v konaní až po oboznámení sa s obsahom spisu, výsledkami doposiaľ vykonaného dokazovania a procesnými návrhmi účastníkov.

Dňa 13. 2. 2004 upresnila navrhovateľka žalobný návrh na reálnu del'bu nehnuteľností a žiadala vykonať znalecké dokazovanie. Tento návrh súd 7. 4. 2004 doručil žalovaným, ktorí sa majú právo vyjadrovať ku všetkým navrhovaným dôkazom.

Dňa 26. 10. 2004 bolo vo veci nariadené znalecké dokazovanie, ktorým bol poverený súdny znalec Ing. J. P. a v súčasnej dobe je vec v štádiu znaleckého dokazovania.

Podľa oznámenia znalca, tento na posudku pracuje a vykonal už aj ohliadku na mieste samom dňa 25. 1. 2005. Vzhľadom k náročnosti posudku požiadal o predĺženie lehoty na jeho podanie do 28. 2. 2005.

Po návrate zákonnej sudkyne JUDr. K. zo stáže z Krajského súdu v Prešove, je vec opätovne pridelená do jej senátu.

Vec čo do svojho obsahu nie je nadmieru právne zložitá. Zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva je predmetom judikatúry Najvyššieho súdu SR v dostatočnom rozsahu. Vec je však skutkovo zložitou najmä čo do rozsahu dokazovania, kde mimo listinných dôkazov a vypočutia svedkov bolo potrebné na posúdenie odborných otázok nariadiť znalecké dokazovanie.

Zdlhavosť konania je zapríčinená najmä správaním žalobkyne, resp. jej právnej predchodkyne. Strana žalobcov opakovane menila - rozširovala pôvodný návrh na začatie konania, nepredkladala k tomu aj príslušné doklady, súd ju musel vyzývať na ich doloženie. Po jej úmrtí muselo byť konanie prerušené do skončenia dedičského konania, aby sa mohlo v konaní pokračovať s dedičom, ktorý zdedil sporný spoluvlastnícky podiel. Účastníci nespolupracovali so súdom, nedostavovali sa na pojednávania, z ktorého dôvodu tieto museli byť odročované. Navrhovateľka a jej právna nástupkyňa si neplnila povinnosti účastníka konania tak, ako jej to ukladá ustanovenie § 120 ods. 1 O. s. p. Dôkazy boli predkladané s časovým odstupom. Posledná zmena návrhu bola predložená až 13. 2. 2004. K predĺženiu konania došlo aj z dôvodu, že zákonná sudkyňa nastúpila stáž na vyššom súde, a vec musela byť znovu naštudovaná sudkyňou, ktorej bola vec pridelená po jej odchode. Jednotlivé úkony boli vykonávané v primeraných lehotách zodpovedajúcich stavu agend ako v senáte JUDr. K., tak aj v senáte JUDr. S. Po predložení znaleckého posudku je predpoklad meritórneho rozhodnutia vo veci, a tým odstránenia právnej neistoty medzi účastníkmi konania.“

Podaním doručeným ústavnému súdu 18. februára 2005 sa právny zástupca sťažovateľky vyjadril k stanovisku predsedu okresného súdu, v ktorom sa okrem iného uvádza, že:

„Sťažovateľka trvá na svojom vyjadrení, že sa v priebehu súdneho konania správala aktívne a súčinnosťne, bez zbytočného odkladu predkladala súdu všetky požadované dokumenty a zúčastňovala sa na súdom nariadených pojednávaniach.

V čase od podania žaloby dňa 29. 3. 2000 do dňa 15. 4. 2001, t. j. do dňa smrti právneho predchodcu sťažovateľky, boli súdom nariadené 3 pojednávania na 19. 4. 2000, 16. 6. 2000 a 10. 11. 2000. Pojednávani dňa 19. 4. 2000 a dňa 10. 11. 2000 sa právna predchodkyňa sťažovateľky zúčastnila, pojednávania dňa 16. 6. 2000 sa nezúčastnila z dôvodu, že jej bolo doručené ospravedlnenie neúčasti na pojednávani žalovaných a ich právneho zástupcu.

Po skončení dedičského konania, ktorá skutočnosť bola okresnému súdu sťažovateľkou oznámená dňa 3. 10. 2001, t. j. ešte v deň nadobudnutia právoplatnosti osvedčenia o dedičstve, boli súdom nariadené pojednávania na 6. 12. 2001, 8. 10. 2003 a 24. 11. 2003. Svoju neúčast' na pojednávani dňa 24. 11. 2003 sťažovateľka písomne ospravedlnila. Pojednávania dňa 8. 10. 2003 sa nezúčastnila z dôvodu, že jej bola opätovne oznámená ospravedlnená neúčast' žalovaných na pojednávani. (...)

Znalecké dokazovanie na možné reálne rozdelenie nehnuteľnosti za dodržania zásad stavebného poriadku žiadal zástupca sťažovateľky vykonať už na pojednávani dňa 15. 12. 2003. Znalecké dokazovanie bolo vo veci nariadené až dňa 26. 10. 2004, t. j. viac ako 10 mesiacov odo dňa návrhu na znalecké dokazovanie a viac ako 8 mesiacov odo dňa upresnenia žalobného návrhu na reálnu del'bu nehnuteľnosti sťažovateľkou dňa 13. 12. 2004.“

Obsah spisu okresného súdu potvrdzuje úkony okresného súdu uvedené vo vyjadrení predsedu okresného súdu, a preto ústavný súdu poukazuje len na úkony v ňom uvedené, ktoré považuje za preukázané. Pri celkovom posúdení, či došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, však ústavný súd prihliadol na celý obsah predloženého spisu a zohľadnil ďalšie okolnosti, ktoré z neho vyplývali.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa

ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Samosudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka a postup súdu.

1. Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom posudzovaného občianskoprávneho konania je nárok s'ťažovateľky na zrušenie a vyporiadanie podielového vlastníctva k nehnuteľnostiam. Ústavný súd sa stotožňuje s vyjadrením predsedu okresného súdu uvedeným vo vyjadrení z 1. februára 2005, podľa ktorého *„vec čo do svojho obsahu nie je nadmieru právne zložitá. Zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva je predmetom judikatúry Najvyššieho súdu SR v dostatočnom rozsahu“*. S vyjadrením predsedu okresného súdu, že *„vec je (...) skutkovo zložitou čo do rozsahu dokazovania, kde mimo listinných dôkazov a vypočutia svedkov bolo potrebné na posúdenie odborných otázok nariadiť znalecké dokazovanie“*, ústavný súd súhlasí, ale poukazuje na to, že znalecké dokazovanie nariadil okresný súd až koncom októbra 2004, t. j. po viac ako 4 a pol roku od podania žaloby a v čase podania s'ťažnosti s'ťažovateľky, ktorou sa domáhala vyslovenia namietaného porušenia práva postupom okresného súdu v predmetnej veci. Preto prípadná faktická zložitosť veci nemohla výrazným spôsobom ovplyvniť celkovú dobu trvania tohto konania a nie je ani dostačujúca na ospravedlnenie doterajšej jeho dĺžky.

2. Druhým kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v konaní sp. zn. 8 C 304/00, bolo správanie s'ťažovateľky ako jeho účastníčky, ktorá vstúpila do konania po právnej predchodkyňi 3. októbra 2001, keď nadobudlo

právoplatnosť osvedčenie o dedičstve, podľa ktorého je sťažovateľka výlučnou dedičkou po poručiťke.

K uvedenému ústavný súd konštatuje, že v prípade sťažovateľky došlo k procesnoprávnemu nástupníctvu (sukcesii), teda k zmene doterajšieho účastníka konania na strane žalobcu, a to na základe univerzálnej sukcesie (dedením), ktorá vyvoláva automaticky aj takéto nástupníctvo.

V posudzovanom konaní ide o spor, v ktorom je každý účastník povinný postupovať podľa § 6 a § 120 ods. 1 OSP a vyvíjať všetko úsilie na súčinnosť so súdom tak, aby súd mohol o uplatnenej ochrane rozhodnúť v súlade so zákonom. Súd v sporovom konaní nie je povinný konať z vlastnej iniciatívy, najmä nahradzovať úkony účastníkov pri uplatňovaní ich nárokov, plnení procesných povinností a využívaní procesných práv (IV. ÚS 24/03).

Vychádzajúc zo svojej ustálenej judikatúry (napr. IV. ÚS 22/03, IV. ÚS 125/04) ústavný súd pripomína, že v sporovom konaní, akým je aj posudzované konanie, nesie procesnú zodpovednosť za riadne uvedenie návrhu na rozhodnutie vo veci samej, postup vo veci samej, predkladanie dôkazov a iných úkonov potrebných na dosiahnutie účelu takého konania vo výraznej miere účastník (najmä § 6, § 101 a § 120 ods. 1 OSP).

Hoci ústavný súd na jednej strane konštatuje, že sťažovateľka (resp. jej právna predchodkyňa) aktívne pristupovala k súdnemu konaniu a mala záujem oň, o čom svedčí aj to, že od začiatku súdneho konania bola zastúpená kvalifikovaným právnym zástupcom, na pojednávaníach sa v zásade zúčastňovala (ak sa niektorých nezúčastnila, tak z dôvodu, že jej bola vopred oznámená ospravedlnená neúčast' žalovaných), urýchlenie priebehu súdneho konania urgovala, nahliadala do súdneho spisu, súdny poplatok za podanú žalobu (síce až po výzve okresného súdu aj napriek dvom žiadostiam o oslobodenie od súdnych poplatkov, o ktorých okresný súd nerozhodol) a preddavok na trovy znaleckého dokazovania zaplatila, na druhej strane ústavný súd zistil, že k vzniku zbytočných priet'ahov v konaní prispela určitým podielom aj samotná sťažovateľka.

Ústavný súd v správaní sťažovateľky (resp. jej právnej predchodkyne) zistil tieto skutočnosti, ktoré možno pripísať na jej ťarchu v súvislosti so vznikom zbytočných prietáhov v konaní:

- podaním z 19. mája 2000 právna predchodkyňa sťažovateľky rozšírila pôvodný žalobný návrh, ale toto podanie neobsahovalo petit, preto prípisom okresného súdu z 24. mája 2000 bola vyzvaná na jeho doplnenie, čo urobila podaním z 19. júna 2000 (ktoré okresný súd vo vyjadrení k sťažnosti označil nesprávne za opätovné rozšírenie návrhu),

- ako uvádza okresný súd vo vyjadrení z 1. februára 2005, *„navrhovateľka a jej právna nástupkyňa si neplnila povinnosti účastníka konania tak, ako jej to ukladá ustanovenie § 120 ods. 1 O. s. p. Dôkazy boli predkladané s časovým odstupom“*,

- reálne rozdelenie nehnuteľnosti (a tým aj zmenu žalobného návrhu) navrhla sťažovateľka až na pojednávaní 15. decembra 2003, čo následne špecifikovala návrhom predloženým okresnému súdu.

Takéto správanie sťažovateľky nezodpovedá jej postaveniu účastníka v sporovom konaní a nie je v súlade s citovaným § 6 a § 120 OSP a podľa názoru ústavného súdu ovplyvnilo doterajšiu dĺžku konania.

3. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k zbytočným prietáhom v označenom súdnom konaní, bol postup samotného okresného súdu.

Ústavný súd konštatuje, že konanie v predmetnej veci trvá takmer 5 rokov a prihliada na skutočnosť, že od 31. augusta 2001 do 3. októbra 2001 bolo konanie vo veci prerušené z dôvodu úmrtia pôvodnej žalobkyne. Vzhľadom na krátkosť doby prerušenia konania táto okolnosť však nemala podstatný vplyv na celkovú dobu jeho trvania.

Ústavný súd pri vyhodnocovaní postupu okresného súdu zistil tieto dlhšie obdobia nečinnosti, ktoré mali vplyv na doterajšiu dĺžku konania:

- od 1. februára 2001, keď sa uskutočnila ohliadka na mieste samom, do 13. júla 2001, keď okresný súd uznesením sp. zn. 8 C 304/00 konanie z dôvodu úmrtia pôvodnej žalobkyne prerušil, t. j. 5 a pol mesiaca,

- od 14. januára 2002, keď bolo pojednávanie odročené na neurčito, za účelom „vyžiadania stanoviska od stavebného úradu k nožnej reálnej del'be nehnuteľnosti (...)“, do 27. augusta 2002, keď okresný súd prípisom takéto stanovisko vyžiadal, t. j. takmer 7 a pol mesiaca (vo vyjadrení okresného súdu sa síce uvádza, že „po urgencii stanoviska stavebného úradu toto došlo až 23. septembra 2002“, ale v súdnom spise sa žiaden dôkaz o urgencii okresného súdu nenachádza),

- od 23. septembra 2002, keď bolo okresnému súdu doručené stanovisko Okresného úradu Levoča, odboru životného prostredia, do 26. augusta 2003, keď okresný súd nariadil termín pojednávania na 8. október 2003, t. j. 11 mesiacov,

- od 7. apríla 2004, keď okresný súd dal doručiť žalovaným špecifikáciu návrhu na rozdelenie nehnuteľnosti, do 26. októbra 2004, keď okresný súd uznesením č. k. 8 C 304/2000-79 nariadil znalecké dokazovanie, t. j. 7 a pol mesiaca.

Aj inak činnosť okresného súdu bola nesústredená a neefektívna. Už v pôvodnej žalobe žiadala právna predchodkyňa sťažovateľky o oslobodenie od súdnych poplatkov. Okresný súd o jej žiadosti nerozhodol a 4. apríla 2000 ju vyzval na zaplatenie súdneho poplatku „za podaný návrh“. Právna predchodkyňa sťažovateľky súdny poplatok zaplatila (v kolkových známkach na výzve doručenej okresnému súdu 12. apríla 2000), ale opätovne požiadala okresný súd o oslobodenie od súdnych poplatkov. Ani o tejto opakovanej žiadosti sťažovateľky okresný súd nerozhodol.

Ústavný súd vidí nesprávnu činnosť okresného súdu aj v tom, že odpis žalobného návrhu žalovaným síce zaslal, ale nevyzval ich zároveň na písomné vyjadrenie k nemu, tak ako to ukladal § 114 ods. 2 písm. a) OSP v znení platnom v čase začatia konania.

Ďalej ústavný súd konštatuje, že 1. februára 2001 sa uskutočnila ohliadka nehnuteľnosti na mieste samom. Z tejto ohliadky sa v spise okresného súdu nachádza nezažurnalizovaný „záznam z ohliadky“ s náčrtom pôdorysu domu a označením izieb spolu s poznámkami. Podľa ústavného súdu na ohliadku, ktorá sa vykonáva na mieste,

t. j. v mieste, kde je nehnuteľnosť, treba predvolať tých, ktorí sa predvolávajú na pojednávanie (čo okresný súd urobil) a dodržať všetky pravidlá, ktoré sa vzťahujú na priebeh a záznam pojednávania (napr. zapísanie vyjadrení účastníkov, svedkov a iných osôb). A navyše, obsah procesných úkonov súdu (ohliadka ním nesporne je) sa zapisuje do súdnych zápisníc. Takýto dôkaz o priebehu ohliadky však v spise okresného súdu chýba, preto nie je možné považovať vyjadrenie okresného súdu, v ktorom sa uvádza, že *„na ohliadke bolo uložené navrhovateľke predložiť súdu návrh na zrušenie spoluvlastníctva ku všetkým nehnuteľnostiam s návrhom, ktoré nehnuteľnosti komu majú pripadnúť, vzhľadom k tomu, že niektoré boli prestavané“*, za súladné s obsahom súdneho spisu.

Ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty ohľadom tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (IV. ÚS 148/03).

Ústavný súd v súlade so svojou stabilizovanou judikatúrou nemohol akceptovať zdôvodnenie predsedu okresného súdu vo vyjadrení z 1. februára 2005, podľa ktorého *„k predĺženiu konania došlo aj z dôvodu, že zákonná sudkyňa nastúpila na stáž na vyššom súde, a vec musela byť znovu naštudovaná sudkyňou, ktorej bola vec pridelená po jej odchode“*. Ústavný súd konštatuje, že skutočnosti okresným súdom uvedené ako príčiny prietáhov v označenom konaní (stáž zákonného sudcu na vyššom súde) nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní, a preto ich akceptovať nemohol. Ústavný súd vychádzal pritom z ustálenej judikatúry ústavného súdu v súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podľa ktorých také skutočnosti nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy (II. ÚS 58/02, III. ÚS 111/02, III. ÚS 145/02).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní, ktoré je na ňom vedené pod sp. zn. 8 C 304/00, došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza s'ťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť s'ťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

S'ťažovateľka v s'ťažnosti žiadala aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 60 000 Sk, ktoré odôvodňovala „*vysokou mierou právnej neistoty*“. Ďalej v s'ťažnosti uvádza, že jej „*nie je umožnené vstúpiť na pozemky, ktorých je spoluvlastníčkou, a je značným spôsobom obmedzené jej právo užívať a nakladať s predmetom vlastníctva*“.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý

vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu neprichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

Vzhľadom na skutočnosť, že aj samotná sťažovateľka (resp. jej právna predchodkyňa) svojím správaním prispela k predĺženiu celkovej dĺžky predmetného konania (ako je konkrétnejšie uvedené v čl. II bode 2 tohto nálezu), ústavný súd považoval v tomto prípade výrok o porušení základného práva sťažovateľky v spojení s uložením povinnosti okresnému súdu konať a priznaním úhrady trov konania za dostatočnú ochranu jej základného práva.

K tomuto ústavný súd dodáva, že jeho fakultatívna právomoc priznať primerané finančné zadost'učinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy v žiadnom rozsahu nijakým spôsobom nemodifikuje ani nerozširuje účel ochrany, ktorú ústavný súd poskytuje v konaní o namietanom porušení základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov. V súvislosti s uvedeným ústavný súd považuje za dôležité zdôrazniť aj to, že jeho právomoc priznať primerané finančné zadost'učinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy sťažovateľovi, ktorého sťažnosti vyhovie v merite veci, nie je samostatným nárokom sťažovateľa na akési odškodnenie za prípadné priet'ahy v konaní príslušného štátneho orgánu, ale má len akcesorickú povahu. Satisfakčný potenciál rozhodnutia ústavného súdu teda nie je autonómnym prvkom ním poskytovanej ochrany, ani akýmsi paralelným titulom pre domáhanie sa tejto ochrany. Takýmto titulom je len a výlučne potreba chrániť konkrétne základné právo sťažovateľa a prostredníctvom tohto práva aj princíp právnej istoty (I. ÚS 211/03, IV. ÚS 87/04, IV. ÚS 125/04).

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť účastníkovi konania, aby úplne alebo čiastočne uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. R. B. Sťažovateľka v podaní zo 16. februára 2005 požadovala úhradu trov právneho zastúpenia v sume 7 920 Sk.

Ústavný súd zistil, že uplatnená suma trov právneho zastúpenia neodporuje vyhláske Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb platnej do 31. decembra 2004 a vyhláske Ministerstva Spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb účinnej od 1. januára 2005, a preto sťažovateľke priznal úhradu trov právneho zastúpenia v požadovanej výške za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti a písomné vyjadrenie zo 16. februára 2005).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. marca 2005